

Ráðharraábyrgdin kann gerast til politískt ráðaloysi

Samfagsfróðingur saknar fasta mannagöngd, og at politíski viljin kemur meiri greitt til sjóndar í sambandi við arbeiðið at gera figgjarlógina fyrri komandi ár

JAN MÜLLER

Politikarnir hava ikki funnið steivið, síðani nýggja stýrisskipanin kom í gildi í fullum líki á ólavssøku í fjør. Tað heldur Jóannes Hansen, samfagsfróðingur, sum serliga hevur heft seg við, at tað er sera torført at finna fram til politiska viljan, sum samgongan stendur aftanfyri.

Vit hoyra aftur og aftur, at tað eru ein landsstýrismenninir, sum hava ráðharraábyrgd, tí nú hava teir tikið ráðharraábyrgd, men tað er ikki frítt, at tú onkurs hugsar, at talan er um politiskt ráðaloysi í staðin fyrri ráðharraábyrgd. Síðsta dømið um hetta er uppskotið til figgjarlóg. Tærressan hevur spurt seg fyrri um, at tað er ein landsstýrismenninir, sum verður sagt, at hetta er tað, sum umstígingin heldur skal brúkast til hetta málssøkið komandi árið, og samgongumenn skýra uppskotini, sum eru komin frá teirra politisku feløgum fyrri luksussløgur.

– Eg sakni ofta ta politisku viðgerðina í landsstýrinum og samgonguni av uppskoti, áðrenn tey verða lögð fyrri lögtingið, og eg haldi, at tað hevði verið vert at roynt hjá landsstýrinum at funnið fram aftur tað, sum áður varð rópt lítla samgongan. Soleiðis sum eg havi skilt tað, so var tað eitt forðum, har samgonguumbod royndu politiskar áttanir og brýndu tær, soleiðis at tað fingst greiðar ábendingar um, um ymsu málini vóru kundu fáa undirtøkt ella ikki. Nú eru eingir landsstýrisfundir, og tað heldur ikki tykist vera lív í lítlu samgonguni, so spyrst tú teg sjálfan, hvussu samgongan samstarvar.

Ráðharraábyrgdin vigar ov tungt

Jóannes Hansen heldur, at tað viðhvørt kann tykjast sum um politikarnir hava stært seg ov blindar uppá ráðharraábyrgdina.

– Teir skulu syrgja fyrri, at avgerðirnar hjá lögtinginum verða settar í verk, og at umstígingin av teimum er, soleiðis sum hon eigur at vera, men teir skulu eisini politiskt fyrireika tað, sum verður lagt fyrri lögtingið at taka støðu til, og tað er í hesum, at eg havi eina kenslu av, at tað haltar meiri nú, enn tað ofta gjørdi undir gomlu stýrisskipanini.

Jóannes Hansen nevnið sum dømi tær viðmerkingar, sum samgongumenn í

síðstu viku lótu falla um í lögupphæddirnar, sum standa á figgjarlógaruppskotið:

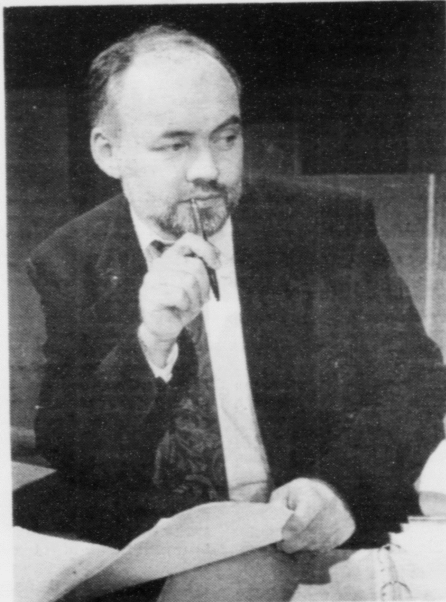
– Tá studentaskúlin í Hoydølum fór um tey 60 í síðsta mánað var landsstýrismaðurin í skúlumálum har uppi, og hann boðaði frá, at skúlin skuldi fáa nýggj høli í føðingardagsgávu. Talan er um eina stóra fløgu, men eg kenni einki til, at hetta hevur fingið nakra politiska viðgerð. Og politisku viðmerkingarnar í síðstu viku benda á, at hvørki henda ella aðrar fløgur í uppskotið til figgjarløgtingar hava fingið eina samlaða politiska viðgerð.

– Kanska kunnu vit siga, at sjálvstøðuborðið, sum figgjarnavndin fyrri hevur verið skulsett at seta fyrri sjálva, nú er dekkad av landsstýrismenninum. Tað er í hvussu um bendir á, at bara ein partur av fløgum, sum standa í uppskotið, fara at hava møguleika at yvirleva, tað uppskotið verður samtykt. Og verður tað soleiðis, so er ikki frítt, at tú fært eina kenslu av, at politiska arbeiðið í landsstýrinum meiri hevur gingið út uppá hjá einstøku landsstýrismenninum, eftir ráðgeving frá umstígingini í politiska arbeiðinum, at tað fest tað, sum samgongan við áliti til karmarnar kann semjast um at gera. Og tá er tað so skjótt, at tað kann gerast til, at ráðharrarnir brúka landsstýrissessin at profilera seg sjálfar, heldur enn at finna út av og syrgja fyrri politiska viljanum.

Sum at ganga á knivsegg

Jóannes Hansen undirstrikar, at hann heldur ikki, at tað hevði verið rætt, at landsstýrið legði eitt so liðugt seymað uppskot fyrri lögtingið, at uppgávan hjá teirri lögtinginum og serliga teimum í samgonguni bara var at atkvøða tað ígjøgnum tingið.

– Tað ræður um at finna røttu javnvágina, og tað er kanska náttúrligt, at tað tekur sína tíð at finna hana, eftir at ein nýggj skipan er komin at stýra eftir. Tá Jóannes Ejdesgaard var landsstýrismaður í figgjarmálum, og tað varð tosað nógva um sjálvstøðuborðið í figgjarnavndini, legði eg til merkis, at hann tyktaði lögtingsmenninar við, at um teir ikki sýndu ábyrgd móttvegis

Jóannes Hansen, samfagsfróðingur saknar oftani ta politisku viðgerðina í landsstýrinum og í samgonguni

uppskotið, sum landsstýrið hevði lagt fyrri tingið, so fór tað kanska at verða neyðugt at avgreiða allar samráðingarnar um figgjarlógina í Tinganesi, áðrenn uppskotið kom í tingið. Í Danmark hevur tað verið mettt sum hótan ímóti valdsbýtingum millum útinnandi og löggevandi valdið, at so stórar partur av samráðingunum um figgjarlógina ofta hava gingið fyrri seg aftanfyri glasdyrnar í forsetismálaráðnum ella í figgjarmálaráðnum. Millum annað hevur verið sagt, at tær samráðingarnar, sum ganga fyrri seg í ministerinum ikki eru almennar, meðan viðgerðin í tinginum er almenn, og at tað er týðandi fyrri fólkaraðið, at almenningurin fær innlit í so stórar partur av politisku viðgerðina, sum tað á nakran hátt ber til, og tað fær almenningurin av tí, sum verður viðgjørt í tingsalinum.

– Nú havi eg eina kenslu av, at politikarnir í navnum av ráðharrastýrinum hava hug at fara í hina veitina, og eg kvígi fyrri, at um politiska fyrireikingararbeiðið í samgonguni av figgjarlógaruppskotið er so lítið, sum útsøgnir frá samgongulínum kundu givið ábending um, so kann tað hava við sær, at endaliga samtykta figgjarlógin kann fara at líkjast rættliga nógva frá tí, sum landsstýrið hevur

lagt fyrri tingið, og so er spurningurin, um landsstýrið verður so hugað í at fremja eina lóg, sum teir ikki eru so glaðir fyrri.

Politisk viljin kemur ikki nóg greitt fram

Men hvat er tað, sum tú saknar?

– Eg haldi, at tað hevði

verið týðningarmikið fyrri arbeiðið hjá lögtinginum, og at tað hevði verið gagnligt fyrri samgonguna, um tað varð gjørt greitt, hvat tað er fyrri ein politiskur vilji, sum samgongan í síni heild vil fremja, og skulu vit trúgva tí, sum vit hoyra og lesa frá politikarunum, so tykist ógvuliga lítið hava verið gjørt við at finna hetta felags steivið ella henda felags politiska viljan.

Men er tað ikki soleiðis, at tað er einstaki landsstýrismaðurin, sum hevur ábyrgd av sínum málssøkum og harvið skal syrgja fyrri at koma fram við tí, sum hann heldur skal gerast?

– Vit hava fingið ráðharraábyrgd, og tað er týðningarmikið, at tingið fult og heilt tekur uppgávuna á seg at hava eftirlit við, at landsstýrismenninir liva upp til tað ábyrgd, sum teir hava tikið á seg. Men tað eigur ikki at taka burtur politiska viljan hjá samgonguni í síni heild. Og tað er í hesum, at eg haldi, at tað hevur gingið ov vítt, síðani nýggja stýrisskipanarlógin kom í gildi. Tað verður sagt, at eingir felags landsstýrisfundir eru longur, og eg veit ikki um, at samgongan serliga ofta hevur fundir. Spurningurin er tí, hvussu politisk viljin verður samskipaður.

Eiga at grava litlu samgongu fram aftur

Jóannes Hansen vísir á, at Føroyar eru ikki fyrsta samfelagið í heiminum, har stjórnarlíminir hava ráð-

harraábyrgd, og tí heldur hann, at føroyskir politikarar kunnu læra av, hvussu tað er aðra staðni.

– Taka vit Danmark, sum vit eru í ríkisfelagsskapi við, so hava tey í mong ár havt ráðharraábyrgd, men tað verður gjørt nógva við at samskipa politiska viljan. Serliga verður tað mett týðningarmikið at gera hetta, tá talan er um samgongustjórnir, og tað eru tað sum oftast.

– Tí tosa teir um regjeringens koordinationsudvalg. Tað er ein nevnd, mannað við stjórnarlíminum úr ymsu samgonguflokkunum og undir leiðslu av samgonguleiðaranum, sum so at siga stingur út í korti, og tað verður ofta gjørt saman við umboðsmönnum fyrri samgonguflokkarnar í fólkatinginum.

– Í áttati árunum varð hugtakið lítla samgonga ofta brúkt, men nú er langt síðani, at eg havi hoyrt nakkað um hetta óformella politiska forumið. Eg haldi, at tað hevði verið meiri uppá sítt pláss nú, at lítla samgongan var virkin, enn tað var frammanundan at nýggja stýrisskipanin kom í gildi, tí tá var kollektiva landsstýrið sjálvt so at siga ein lítill samgonga, vísir Jóannes Hansen á, nú lögtingið fer undir at viðgera síðstu figgjarlógina í hesum valskeiðinum.

Eiga at enda við aðalorðaskifti

Vandi fyrri at politiska arbeiðið alt sum tað er verður merkt av valstríðnum

Løgtingsvalið verður í seinasta lagið 7. juli komandi ár, og tað er rættliga sannlíkt, at politiska arbeiðið í tingárinum, sum byrjar av álvara, tá lögtingið fer undir l. viðgerð av figgjarlógaruppskotið, verður nógva merkt av at politikararnir fara at vilja markera seg.

Valfæburin

– Vanliga hevur lögtingsval verið í november, men nú verður tað kanska longu í apríl ella mei. Tá valið hevur verið í november,

hevur viðgerðin av lögmannsrøðuni og fyrsta viðgerð av figgjarlógini, sum onkuntíð fyrri vóru í senn, verið gylt høvi at markera seg í hjá politikarunum, men tá hevur endaliga viðgerðin av figgjarlógini verið aftaná, at valið hevur verið. Hesa ferð skal figgjarlógin endaliga samtykkjast fáar mánað frammanundan valið, og tí verður tað spennandi at síggja, hvussu leikur fer hesa ferð, og valfæburin fer at gera um seg, heldur Jóannes Hansen,

samfagsfróðingur.

Enda við stórum orðaskifti

Hann hevur eitt uppskot um, hvat kundur verið gjørt fyrri at minka um valfæburin tíðliga í tingárinum:

– Í øðrum londum er tað vanligt, at tingárið endar við einum stórpolitiskum orðaskifti, har politikurinn hjá stjórnini verður viðgjørdur í síni heild. Í lögtinginum hava bara tvey stór orða-

Framhald á síðu 7